

Şikago'da Bir Filistin Diasporası: Küçük Filistin'e Bir Bakış



Yunus Yeşil

Sosyoloji & Psikoloji Lisans Öğrencisi,
İbn Haldun Üniversitesi

<http://dx.doi.org/10.26414/pmdg91>

Dünya, 7 Ekim'den beri Hamas'ın direnişini ve işgal devletinin barbarca "var olma" hakkını koruması gerektiğini konuşuyor. En nihayetinde hikâye 7 Ekim'de başlamış değil. 150-200 yıllık bir Siyonizm geçmişi, Osmanlı'nın Filistin'deki son dönemleri, İngiliz mandası, Nakba, Arap-İsrail savaşları derken 2 asırdır süren bir süreçten bahsediyoruz. 1948'de büyük felaketle birlikte artık resmî olarak yer edinmiş bu zulüm, her gün Filistinlileri "dehumanize" ederek insanlık onurunu yok saymakta ve yerleşimci sömürgecilik yoluyla zeytin ve limonun yurdunu Filistinsizleştirmektedir. Batı Şeria, Ramallah, Nablus ve Gazze gibi birkaç şehir hattına sıkışmış 5 milyondan fazla Filistinliye ek olarak, bu zulümden dolayı yurtlarından ayrılmak durumunda kalan milyonlarca Filistinlinin dünyanın dört bir köşesine dağılmıştır. Lübnan'ın Şatilla mülteci kampını ya da Amman'ın meskûn sokaklarını veyahut Şikago'nun bir banliyösünü yurt edinen yüzbinlerce Filistinlinin varlığı şüphesiz ki bize bu sürecin en acı örneklerini sunmaktadır. Bu noktada Filistin diasporalarının sınırlarını ve işgal devleti tarafından yurtlarından kovulan Filistinlilerin ilmek ilmek göç ettikleri toprakları yurt edinme çabalarını görmek bu süreci daha iyi anlamamızı sağlayacaktır.

Diaspora en basit tabirle belirli bir etnik gruptan insanların, kendi anavatanlarından çeşitli sebeplerden ötürü gönüllü veyahut zorunlu olarak başka ülkeler göç edip burada aynı etno-millî kökeni paylaştıkları kişilerle oluşturdukları grup için kullanılan bir tabirdir.

“

**Nekbe'yle birlikte
750.000 Filistinlinin
civar Arap devletlerine
zorunlu göçü ve bir
kısmının da Amerika gibi
Batı devletlerine gidişi
bu diasporalar için bir
başlangıç sayılabilir.**

”



(Sheffer, 2003; Kevin, 2013). Bu bağlamda başta Nekbe olmak üzere işgal devletinin sistematik olarak yürüttüğü yerleşimci kolonyalizm ve bunun neticesinde meydana gelen katliamlar, milyonlarca Filistinlinin anavatanından zorla göç etmesine ve dünyanın farklı yerlerinde diasporalar kurmalarına yol açmıştır. Özellikle Nekbe'yle birlikte 750.000 Filistinlinin civar Arap devletlerine zorunlu göçü ve bir kısmının da Amerika gibi Batı devletlerine gidişi bu diasporalar için bir başlangıç sayılabilir. Günümüzde ise 6,4 milyona ulaşan Filistinli göçmen sayısı her geçen gün artmaktadır (Anadolu Ajansı, 2023). Bunların başında şüphesiz Amerika'daki Filistin diasporalarının varlığı gelmektedir. Her ne kadar bir uzlaşma olmasa da başta Şikago, Detroit, Los Angeles, New Jersey gibi şehir ve eyaletlerde 250.000'den fazla Filistinlinin gerek münferit gerekse diaspora içinde yaşadığı bilinmektedir. Bu noktada, Şikago'da yer alan ve ziyaretçilerine adeta minik bir Filistin deneyimi sunan Küçük Filistin banliyösü bu diasporaların en aktifi ve büyüğü olarak örnek olarak gösterilebilir.¹

**“Küçük Filistin,
Şikago'nun güney
batısında yer
alan ve özellikle
1950'lerden sonra
bu bölgeye göç
eden Filistinlilerin
kurduğu bir
mahalledir.”**

Küçük Filistin, Şikago'nun güney batısında yer alan ve özellikle 1950'lerden sonra bu bölgeye göç eden Filistinlilerin kurduğu bir mahalledir. Bugün ise başta Filistinliler, Ürdünlü Filistinliler, Ürdünlüler, Suriyeliler ve diğer Müslümanların oluşturduğu çok kültürlü bir diaspora hâline bürünmüştür. Mahallede gezdiğiniz zaman adeta bir Arap ülkesindeymiş gibi hissetmeniz oldukça normal. Arapça tabelaların olduğu restoranlar ve marketler, müminlerin günde beş vakit namazlarını sükûnetle kılabilirdikleri mescitler, Arapça eğitim veren okullar, kefiye takan yaşlı amcalar ve tatriz işlemeli kırmızı-siyah kıyafetleriyle kadınlar adeta size Amerika'da değil de Kudüs'te veyahut Ramallah'ta bir tura çıkmışsınız hissi vermektedir. Al-Watan fırını, Em Karam restoranı, Nablus ve Zemzem tatlıcıları, Harlem marketi ve daha birçok mekân ile diaspora kültürünün günlük yaşama sirayeti görülmektedir. Bunun yanı sıra, The Mosque Foundation neredeyse 30 yıldan fazladır bölgedeki Müslümanlar için hem ibadethane hem de bir kültür merkezi işlevi görerek Filistin diasporasının İslami cihetini de

1 Bkz.: <https://bit.ly/4b2RsBp>



“

Bu bölgeyi ilgi çekici yapan sadece Amerika'nın göbeğinde küçük bir Filistin'in olması değil, Arap-Müslüman nüfusun Amerikan dış siyasetine bağlı olarak çeşitli dönemlerde gündemden düşmemesine sebebiyet vermektedir.

”

ortaya koymaktadır. The Universal School (Evrensel Okul) ve Aqsa School (Aksa Okulu) ile ilköğretimden liseye kadar çoğunlukla Filistinli öğrenciler olmak üzere diğer milletlerden birçok Müslüman öğrenci hem dinî olarak hem de Amerikan müfredatında

eğitim görmektedir. Bunun yanı sıra, bu okulların bir güvenli alan sunması Müslüman öğrencilerin yozlaşan Amerikan kültürüne karşı korumaktadır. Her ne kadar Filistin diasporaları için başarısız diaspora veyahut kısmi diaspora kavramları kullanılsa da Küçük Filistin tek başına bir Filistin diasporasının günlük yaşam nezdinde ne denli etkili olduğunu ve bu yapısı ile yerleşik birçok diaspora ile oldukça benzer özellikler göstermektedir (Peteet, 2007).

Bu bölgeyi ilgi çekici yapan sadece Amerika'nın göbeğinde küçük bir Filistin'in olması değil, Arap-Müslüman nüfusun Amerikan dış siyasetine bağlı olarak çeşitli dönemlerde gündemden düşmemesine sebebiyet vermektedir. Özellikle Filistinli Arapların, başta Hamas İslami Direniş ve El Kaide olmak üzere Amerika tarafından terör örgütü olarak kabul edilen gruplarla olduğu iddia edilen bağları nedeniyle sürekli hedef konumundadır. FBI'nın 1989 yılında başlattığı ve Amerikan tarihindeki en büyük iç terör soruşturmalarından biri olan Vulgar İhanet Operasyonu (Operation Vulgar Betrayal), terör örgütlerine kara para aklama ve propagandasını yapma iddiasıyla 1993

“

FBI'nin 15 yıldan fazla süre boyunca sürdürdüğü bu operasyon, denizaşırı Filistin topraklarındaki işgal devletinin modern açık hava hapishanesinden farksız değildi.

”

yılında Küçük Filistin'de yaşayan Müslümanların da bu operasyonun merceğine girmesine neden olmuştur. Küçük Filistin bölgesini kapsayan bu operasyon 1993-2009 yılları arasında sürerken, bu süreçte FBI ajanları bölgedeki Müslümanları takip ederek onlar hakkında 30.000'den fazla belge tutmuşlardır. Özellikle 11 Eylül sonrası süreçte artan “Teröre Karşı Savaş” (War on Terror) operasyonlarının da şiddetini arttırması Küçük Filistin diasporası için oldukça sancılı bir süreç doğurmuştur. FBI'nin 15 yıldan fazla süre boyunca sürdürdüğü bu operasyon, denizaşırı Filistin topraklarındaki işgal devletinin modern açık hava hapishanesinden farksız değildi. İnsanlara “demokratik” bir ülkede belli haklar tanınmış fakat yine de “kontrol” edilmesi gereken nesne konumundan çıkartılmamışlardır.²

Operasyondan sonra ise bölgede yaşayan Ceza-yirli-Amerikan belgeselci Assia Boundaoui'nin FBI'ı diasporadaki azınlıkları ötekileştirerek ve kriminalize ederek illegal bir şekilde gözetlemesine karşı çıkıp bir dava sürecine girmiştir. Federal mahkemelerde süren davalar neticesinde mahkeme Assia'ı haklı bularak, FBI'nin yürüttüğü sürecin yasal olmadığını ve bu sebeple ellerindeki belgeleri yayınlamaları gerektiğine hükmetmiştir. Bunun neticesinde FBI, 33 binden fazla belgenin sadece 9 bini üzerindeki bazı detayları silerek paylaşmıştır. Assia bir yönetmen olarak bu dava sürecini, diaspora halkının yapılan bu hukuksuz operasyonlara karşı tavırlarını ve bunun neticesinde meydana gelen travmaları konu edindiği “The Feeling of Being Watched” adlı belgeseli çekmiştir. Belgeselde özellikle Arap-Müslüman toplumunun terörle ilişkilendirilerek nasıl “persona non grata” ilan edildiklerini ve farklı kültürleri içinde barındıran Küçük Filistin diasporasının nasıl yabancılaştırılmaya ve yurtsuzlaştırılmaya çalışıldığını göstermektedir.

7 Ekim itibarıyla işgal güçlerinin Gazze'deki katliamı, bir zamanlar yurtlarından zorla göç ettirilmiş Küçük Filistin halkında derin üzüntüye ve yıllardır tekrarlanan acı hislerin nüksetmesine sebep oldu. Neredeyse her

gün kendi memleketlerine dair gördükleri katliamlara, işgallere ve zulümlere uzaktan da olsa şahit olan Küçük Filistin halkı, başta maddi destek olmak üzere çeşitli protesto yöntemleri ile belki de hiç göremedikleri vatanları için mücadele vermekteler. Amerika gibi 1948'de işgal devletini 11 dakika sonra tanıyan ve bugün ateşkes oylamalarını azılı bir şekilde veto eden bir İsrail yanlısı devlette verilen bu mücadele kıymetlidir. Bu mücadelenin aslında oldukça tehlikeli olduğu sadece makro düzeyde Amerikan hükümeti bağlamında değil daha günlük ilişkilerde de ortaya çıktığını görmekteyiz. Mesela beyaz Amerikalı komşuları tarafından 14 Ekim günü Hamas'ı desteklediği iddia edilerek canice öldürülen 6 yaşındaki Wadea Al-Fayoume bunun göstergesidir.³ Wadea'nın cenazesi The Mosque Foundation'dan kaldırılırken namaza akın eden binlerce Filistinli Müslümanın verdiği mesaj ise diasporayı güçsüzleştirmeye ve önemini azaltmaya çalışanlara karşı bir okkalı bir cevap niteliğindedir.

Filistin diasporaları bir yandan zahterli, zeytinli, Feyruzlu, dabkeli ve kefiyeli bir kültür şöleniyken diğer taraftan anavatanın işgali, katliamlar, devlet kontrolü, bitmeyen operasyonlar ve insan onuruna yakışmayan gözetlemeleri de içinde barındırmaktadır. Bir yandan girdiğiniz bir restoranda yıllarca Filistin Kurtuluş Örgütünde işgal güçlerine karşı savaşmış Filistinlilerle sohbet ederken, diğer yandan etnik kimliğinden ötürü şeytanlaştırılan ve hatta öldürülen Filistinlilere denk gelebilirsiniz. Tüm bu durumlar yurtlarından edinen Filistinlilerin yurt edinme süreçlerinin de ne denli sancılı olduğunu tekrar tekrar gözler önüne sermektedir.

Kaynakça

- Kenny, K. (2013). *Diaspora: A very short introduction*, Very Short Introductions. New York: Oxford Academic.
- Peteet, J. (2007). Problematizing a Palestinian diaspora. *International Journal of Middle East Studies*, 39(4), s. 627-646.
- Sheffer, G. (2003). *Diaspora politics: At home abroad*. Cambridge: Cambridge University Press.

² Bkz.: <https://bit.ly/41PAlds> <https://bit.ly/3Hcm8IP>

³ Bkz.: <https://bit.ly/3He7RVC>